

BOEKBESPREKINGEN

Der Zug europäischer Singvögel, Ein Atlas der Wiederfunde beringter Vögel, Band III (Lieferung 5), door Gerhardt Zink & Franz Bairlein.

Uitg. AULA-Verlag GmbH, Wiesbaden 1995. ISBN 3-89104-453-4 Prijs c.a. DM 175,--

Met deze fraai uitgegeven, degelijk gebonden en zorgvuldig geredigeerde atlas, beleeft Dr. Gerhardt Zink, indertijd hoofd van de Vogelwarte Radolfzell (de ringcentrale voor zuidelijk Duitsland & Oostenrijk) eindelijk de afronding van zijn in de jaren zestig begonnen megaproject. Ik schrijf "Mega" omdat het nog in een tijd zonder grote, kleine of Personal Computers, geen sinecure is om ruim 44.000 terugmeldingen uit de archieven en ladebakken van al die zo verschillende ringcentrales bijeen te brengen. Dat daarnaast ook nog vrijwel alle publicaties waarin terugmeldingen behandeld werden, ter aanvulling en controle doorgespit werden, tekent de nauwkeurigheid van deze goudmijn van gegevens. De afronding van het geheel bleek overigens niet mogelijk zonder de medewerking van Prof Dr. Franz Bairlein van het Institut für Vogelforschung in Wilhelmshaven. Vogelwarte Helgoland, de ringcentrale voor noordelijk Duitsland, behoort tot dit IfV. Daarmee is dit laatste deel tevens een bewijs van de gegroeide samenwerking.

Reeds in 1973 verscheen in eigen beheer (bij Vogelzug-Verlag, Möggingen) de eerste, losbladige aflevering I. Daarna werden de losse teksten en kaartbladen in "gelumbeckte" uitvoering in een losse beschermhoes uitgebracht. Dat gebeurde in 1975, 1981 en 1985 met de afleveringen II, III & IV. Daarna, Zink was inmiddels gepensioneerd en instituutsbudgetten werden krapper, bleken de belemmeringen te groot voor een even gezwinde afronding en moesten we tot 1995 wachten voor het laatste deel. (Overigens heeft de huidige uitgever alle oude afleveringen recent in twee even fraaie boekbanden gebracht. In ons land zijn alle delen bij elke goede boekhandel te bestellen en heeft "Natuur & Boek" deze ook op voorraad).

Dit deel bevat de vinken, de mussen en de Rose Spreeuw. Het leeuwendeel van de teksten is bewerkt door Franz Bairlein, inmiddels na de laatste Nederlandse ringersdag geen onbekende meer. Gerhardt Zink "tekende" voor de verzameling van alle terugmeldingsgegevens en de vervaardiging en controle van alle landkaarten.

Dat dit laatste karwei ook geen peuleschil was, blijkt uit de opsomming dat in dit boek voor de twintig behandelde soorten, van de ruim 19.000 beschikbare meldingen, er uiteindelijk na grondige selectie slechts 6.130 in 208 landkaarten werden weergegeven.

De soortbehandeling volgt het eerdere strikte schema met de uitgebreide onderdelen over herfsttrek, overwintering en voorjaartrek en, waar informatie beschikbaar bleek, paragraafjes over plaatstrouw, trekgedrag, emigratie of verhuizing en soms hoogste leeftijd. Vanzelfsprekend betekent dat voor de Vink een heel verhaal van vijf bladzijden, terwijl Sneeuwvink en Rose Spreeuw strijden om de kortste tekst (nog (g)een halve pagina). De landkaarten, voor een atlas de hoofdzaak, zijn het aanzien meer dan waard.

Een wel heel rustig kaartbeeld bieden de Spaanse mussen op herfsttrek. Slechts drie exemplaren bekend. Omdat Zink steeds een ondergrens van 100 km. hanteert is ook op de kaart van de Huismus veel en tegelijk niet veel te zien. Ja, het is nu bewezen; de Huismus is in heel Europa een uitgesproken standvogel. (45 "Fernfunde", waarvan 41 gebruikt konden worden). Anderzijds bieden zijn 24 landkaarten de lezer weer heel veel informatie over de Keep. In beeld gebracht zijn bijvoorbeeld ook de meldingen die op ver uiteenliggende winterkwartieren in verschillende winters duiden. Voor de echte vogeltrekliefhebber (en wie is dat niet?) is dit een forse, maar wel bijzonder stimulerende investering. Een prettig leesbare inleiding van zes bladzijden vormt een zorgvuldige nadere uitleg bij de kaarten en de teksten, geeft daarbij nog meer "value for money". Eindelijk lezen wij van die internationaal aanvaardde vogeltrek-termen als Zugscheide en Schleifenzug in de oorspronkelijke taal een goede uitleg!

Bij alle bewondering vraag ik me alleen maar af hoe de Spaanse mus nu echt heten mag. Hoe dat ook zij, na het begin met het werk van Schüz en Weigold uit 1931, is hiermee opnieuw een fraaie prestatie geleverd. Voor elke geïnteresseerde, voor elke serieuze vinkenbaangroep, ja voor elke vogelwerkgroep, voor elk ornithologisch instituut is dit boek een "must"! Leren we naast dat eeuwige Engels ook eens wat Duitse vaktaal! *Rinse Wassenaar*